

OPINIÓN

A REVISTA ENCRUCILLADA VEN DE PUBLICAR O SEU NÚMERO 100, QUE REPRESENTA VINTE ANOS DE ANDAINA ININTERROMPIDA NOS CAMIÑOS DA COMUNICACIÓN E A REFLE-

XIÓN CRISTIÁ EN GALIZA. CON ESTA OCASIÓN DEU Á LUZ UN VOLUME EXTRA DE 340 PÁXINAS, NO QUE FAI UN REPA- SO Á REALIDADE DA IGREXA GALEGA NO POSTCONCILIO.

VINTE ANOS DA IGREXA GALEGA

VITORINO PÉREZ PRIETO

Encrucillada, "Revista galega de pensamento cristián" reza o seu subtítulo, cumpre vinte anos de andaina na Galiza, "polos adros das súas igrexas, polos foros da súa cultura, polas mestas e duras fragas dos seus problemas", como escribiu neste volume o seu director desde o comezo, o teólogo, pensador, profesor, escritor e académico Andrés Torres Queiruga. Vinte anos (entre o Xaneiro de 1977 e o 6 de 1997) son moitos anos. As perto de 10.800 páxinas dan para moito, tal como reflexará un próximo volume cos índices dos cen números publicados. Nese moito hai, necesariamente, bo e malo, acertos e erros, pero sempre a vida que se vai facendo histórica. A vida dunha Igrexa en Galiza que non puxo moito interese por ser galega, pero tamén a vida dunha Igrexa galega que quixo e quere ir construíndo unha historia propia. Esta última é a sementiña herdeira dos traballos, reflexións e esforzos dos mellores crentes na historia galega, que teimaron en xunguir a súa identidade galega e a súa fe cristiá (cf. os meus libros *A Xeración Nós e Galegos e cristiáns*). O Pedrón de Ouro en 1991 e o Premio da Crítica xunto con *Irimia* en 1996, con todo o discutible que poidan resultar, manifestan, entre outros, o recoñecemento da sociedade galega ao traballo desta publicación.

UN CONCILIO QUE QUIXO CAMBIAR A IGREXA CONTEMPORÁNEA. O volume reflexa, coa amplitude limitada que lle permiten as súas 340 páxinas, a vida da Igrexa galega nos últimos vinte anos e nos trinta de postconcilio. O Concilio Vaticano II (1961-1966) foi o feito máis transcendental da Igrexa católica neste século e o primeiro verdadeiramente ecuménico (universal) de toda a Historia da Igrexa. Os seus 3.500 participantes, representantes de todas as rexións e culturas da Terra, contrastan cos 750 do Vaticano I (1869-1870) e os 258 do outro gran concilio, o de Trento (1545-1563), que representaban a penas as potencias occidentais. Ademais, a súa vontade de "poñer a Igrexa ao día" (*aggiornamento*), afrontando os problemas reais non só desta senda tamén do mundo (pobreza, opresión, violencia, dereitos humanos...), fan del un concilio pastoral e práctico, que contrasta coa vontade case exclusivamente dogmática dos anteriores concilios. O comezo dunha das súas institucións, a *Caudum et spes*, que foi acolida con apaixonante ilusión en todo o mundo, tanto na metrópole como na periferia, decía: "Os gozos e as esperanzas, as tristuras e as angustias da xente dos nosos días, sobre todo dos pobres e os aflixidos, son tamén os gozos e as esperanzas, tristuras e angustias dos discípulos de Cristo, e nada hai verdadeiramente humano que non teña resonancia no seu corazón". A Igrexa xa semellaba querer ocupar o seu divórcio co mundo moderno e compartía as preocupacións da humanidade, "abrindo-lle as súas fiestras" como proclamara profeticamente o papa Xoán XXIII, cando o convocou. Deste xeito, coas limitacións da xente do antigo regime que aínda participou nel, o Concilio soubo tomar posturas decididas na defensa da dignidade humana fronte a toda opresión sociopolítica, cultural ou relixiosa, o que foi salientado mesmo polos asistentes de fora da Igrexa católica.

Esta apertura conciliar resultou imparábel e, de contado, colleu unha evolución de vertice, cambiando moitas cousas en pouco tempo coma da noite ao día. Pero moitos deses cambios foron só aparentes: o núcleo xerárquico que goberna a Igrexa permaneceu case incommovible e non tardou en facer recuar

aquel *aggiornamento*, promovendo un movemento restauracionista que pretendía poñer de novo "as cousas no seu lugar". A pesar das frustracións da euforía conciliar que viviron nas décadas seguintes, con todo, o empuje das bases da Igrexa e o novo pensamento teolóxico fixeron cambiar moitas cousas, sendo unha verdadeira primavera viciosa para os cristiáns abriron portas que endexamais se poderían volver pechar, a pesar dos esforzos restauradores. Foron tamén momentos de profundos cambios sociais, políticos e culturais en todo o mundo, particularmente na península ibérica e na Galiza. O traballo de teólogos como Chenu, De Lubac, Rhaner, Schillebeeckx... abrían o camiño das correntes da nova teoloxía política europea e a teoloxía da liberación, tan frutuosa como perseguida. Os cristiáns de base alumearon grupos e movementos, dinámicas parroquiais... que fixeron prender a ilusión nunha mensaxe cristiá que tiña moito que dicir aínda, volvendo ás raíces sempre novas do Evanxeo.

O POSTCONCILIO NA GALIZA. En Galiza tivo un eco importante a creativa Asemblea Conxunta de bispos e sacerdotes do Estado (1966-71), e foron os tempos do Concilio galego (1966-79), unha gran ocasión frustrada, a pesar do gran esforzo participativo que supuxo. Foi tamén o tempo dun movemento clerical profundamente anovador, como foi o do grupo dos "Irmadiños" (1966-1974), e outro moito máis significativo coma o dos Colóquios Europeos de Parróquias (1966-1987), que foi valorado positivamente ate pola clandestina UPG; os "europeos" eran o expoñente dun importante movemento progresista e galeguizador no clero. Houbo tamén movementos renovadores nos Seminarios e os/as Congregacións Relixiosas/as (a UPG e outras forzas políticas progresistas naceron ou xuntáronse nas sancristías e nos

seus centros de ensino); sobre todo nas relixiosas, os froitos continúan aínda sendo unha realidade cos seus altos e baixos. Foi o tempo da editorial SEPT, que quería producir libros relixiosos en galego e que acadou o seu cúmio coa publicación da Biblia Galega; este grupo tivo un importante protagonismo no impulso da liturxia en galego, ao pe do outro grupo na Galiza do Norte, os ferroláns que facían *Boa Nova* na mesma casa do bispo Araújo. Outros grupos anovadores foron os que promoveron o movemento Catequético

e o de Cántas Diocesanais, que en Lugo deu a luz un proxecto tan importante e laureado como foi *Prescolar na Casa* (que funcionaba desde 1977); e o importantísimo labor dos leigos das comunidades de base, os movementos especializados de Acción Católica (os mozos da XOC, XEC-MECG, XIC e XARC, os adultos da HOAC e o Movemento Rural...) e os movementos pro Latinoamérica ("Oscar Romero"...).

En fin, foron os anos en que apareceu e foi dando os seus froitos o movemento máis galeguizador de toda a historia da Igrexa galega,

que produciu as revistas de máis longa permanencia: *Encrucillada* (desde 1977) e *Irimia* (case 500 números desde 1981). A Asociación Irimia impulsou, ademais, as "Romaxes de Crentes Galegos", outras reunións que chama "Irimianzas", retiros de espiritualidade, escolas non formais de formación bíblica e teolóxica, etc. Non se pode esquecer entre os froitos destes anos unha decorosa lista de publicacións: libros e outras publicacións en galego (a revista pastoral *Lumieira* e outros boletíns parroquiais). A última pola da viciosa árbore da Igrexa galega é o movemento das "Mulleres Cristiás Galegas", en proceso de constitución tras varias reunións. ♦

VITORINO PÉREZ PRIETO é crego e escritor

OS IRMÁNS ESQUECIDOS

MANUEL MERA

Non hai dúbida de que as relacións entre Portugal e Galiza medraron nos últimos anos. Houbo dous feitos que pularon por que así fose a caída das ditaduras salazarista e franquista e a supresión das alfândegas a ambas beiras da raia. Abonda ver como ano a ano medran os intercambios comerciais, nos que Galiza ten un claro superavit, pero tamén as visitas turísticas. Portugueses e galegos fan compras a cotío, para decatarse de que está aberta unha fenda definitiva no muro que secularmente, e por razóns externas, afastaba as dúas partes irmás do Miño.

Mesmo desde as administracións, no noso caso autonómicas e municipais, hai unha aposta, aínda máis verbal que práctica, por formar co Norte de Portugal unha grande rexión económica que nos permita manter posturas e proxectos comúns dentro da Unión Europea, mellorando deste xeito as posibilidades de competencia dentro do marco hostil que esta representa. Tampouco a patronal deixou de aproveitar as vantaxes dunha maior relación entre os dous países irmáns, e así temos importantes investimentos, galegos en Portugal, especialmente na área de Porto, portugueses en Galiza (*Cimpor, Pan de Azúcar, Sonae, Caixa Xeral de Depósitos...*).

Pero hai nas relacións con Portugal un déficit importante que aínda que pareza mentira, ven producido tanto pola desidia e desinterés da patronal e a Xunta de Galiza, como pola falta de adicación e proxectos concretos do nacionalismo. A Xunta e a patronal acentuaron os intercambios económicos, pero esqueceron outros aspectos que tamén son importantes para a nosa nación, mesmo para potenciar a súa identidade e servir de contrapeso a todo o español, como é o relacionado coa cultura no senso máis amplo. Non podía ser doutro xeito, xa que a Xunta non está por potenciar os signos de identidade de Galiza, e a patronal galega hai moito que, cando menos maioritariamente, aposta pola estranxerización, son colonizados agradecidos.

Resulta menos comprensíbel que desde o nacionalismo as relacións con Portugal sexan tan pobres, especialmente co Norte, tan identificado social e culturalmente con nós. Só unhas poucas persoas a nivel individual rachan con esta situación. Sei que moitos portugueses miráronos como extranxeiros, que non comprenden a nosa problemática, e isto doe, máxime cando un espera, por lóxica, un aliado e un apoio ao problema nacional de Galiza. Así son as cousas, esa é a realidade, con laíarnos e esperar miraxes non se vai acadar ren. Hai que entender que van séculos de isolamento, de desinformación, en ambas as beiras da raia. Temos que rematar con esta situación!

Compre que desde o nacionalismo pulemos por favorecer e organizar en todos os ámbitos de actuación nos que estemos, as relacións con Portugal, para que isto sirva para coñecernos mellor, pero tamén para rachar coa referencia estatal como único punto de comunicación co mundo exterior. No eido da cultura hai que forzar especialmente a TVG e outros medios de comunicación para que contén a cotío na programación con artistas, intelectuais e persoas relevantes de Portugal. Para que servan de contrapeso á invasión de cultura e lingua hispana. O propio hai que facer nas relacións sindicais, políticas, institucionais... ♦

